

Wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością słuchu w Gdańsku

Gdańsk jest miastem, w którym jednym z kierunków tzw. polityki oświatowej jest wspieranie inkluzji dzieci i młodzieży z różnymi niepełnosprawnościami w szkołach/placówkach ogólnodostępnych. Są to działania równoległe do troski miasta o szkolnictwo specjalne, gdyż zawsze są i będą uczniowie, dla których placówka specjalna jest najlepszym miejscem realizowania ich wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego czy obowiązku nauki.

W Gdańsku nie funkcjonuje szkoła specjalna dedykowana uczniom z niepełnosprawnością słuchu i gdy znajdzie potrzeba edukacji w tego typu szkole, muszą oni jeździć bądź do Szkół dla Dzieci Niedosłyszących w Gdyni - Redłowie (dowożone są nieodpłatnie busem, ale droga zajmuje im około 1,5 godziny), bądź uczą się w Ośrodku Szkolno – Wychowawczym Nr 2 dla Niesłyszących i Słabosłyszących w Wejherowie (wtedy najczęściej mieszkają w internacie). Dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami mają jednak pełne prawo do korzystania z edukacji włączającej w miejscu swojego zamieszkania i bardzo duża grupa uczniów słabosłyszących, z bardzo różnym ubytkiem słuchu, uczęszcza do szkół ogólnodostępnych na terenie miasta. Specjaliści z zakresu surdopedagogiki pracują w różnych szkołach i placówkach rozproszeni po całym mieście – co dotyczy także nauczycieli znających język migowy. Zdarza się więc, że dziecko/uczeń trafia do przedszkola/szkoły, gdzie nie otrzymuje należytej mu pomocy, wsparcia w edukacji, ale też zrozumienia swoich problemów społecznego funkcjonowania. By temu zapobiec we wrześniu 2022 roku rozpoczęto realizację projektu „**Sieć wsparcia procesu inkluzji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością słuchu w Gdańsku**”.

Realizatorami projektu zostali:

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 7 w Gdańsku,
- Zakład Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Gdańskiego,
- Specjalistyczny Ośrodek Diagnostyki i Terapii Dzieci i Młodzieży z Wadami Słuchu **PZG** w Gdańsku,
- surdospecjaliści (psychologowie, pedagodzy, logopedzi) na co dzień współpracujący z ww. placówkami.
- Projekt jest wspierany i całkowicie finansowany przez Wydział Edukacji Miasta Gdańska.

Projekt składa się z trzech etapów:

I etap Projektu (Pilotaż) realizowany był w roku szkolnym 2022/2023.

Obejmował on:

- badania diagnostyczne we wszystkich szkołach i przedszkolach miasta Gdańska mające na celu zbadanie ich zasobów oraz potrzeb, w celu efektywnego, pod względem edukacyjnym i społecznym, włączania uczniów z niepełnosprawnością słuchu do klas/grup ogólnodostępnych;
- wyłonienie z gdańskich przedszkoli i szkół ogólnodostępnych 20 dzieci z niepełnosprawnością słuchu, z dużymi problemami natury edukacyjnej i integracyjnej i zapewnienie im wsparcia na terenie placówki, do której uczęszczają. Było to wsparcie pośrednie, które obejmowało:

- diagnozę środowiska edukacyjnego tych uczniów poprzez obserwację jego funkcjonowania w przedszkolu/szkole przez specjalistów,
- konsultacje dla rodziców w celu zwiększenia ich kompetencji wychowawczych oraz pomocowych z zakresu edukacji dziecka,
- konsultacje dla nauczycieli w celu zwiększenia ich kompetencji edukacyjnych i wychowawczych,
- szkolenia/warsztaty dla rad pedagogicznych przedszkoli i szkół poświęcone różnorodności komunikacyjnym, otwartością na potrzeby oraz zasadom pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością słuchu,
- warsztaty dla grup przedszkolnych i klas szkolnych, do których uczęszczali dzieci/uczniowie z niepełnosprawnością słuchu biorący udział w projekcie, dotyczące różnorodności komunikacyjnych z elementami PJM,
- zapewnienie tłumacza języka migowego w sytuacji problemów komunikacyjnych nauczycieli z niesłyszącym rodzicem posługującym się wyłącznie językiem migowym (tego typu działania zostały podjęte w projekcie, także w celu wspierania tzw. dzieci CODA)

Dzięki realizacji projektu w roku szkolnym 2022/2023 udało się:

- wpłynąć na większe otwarcie się osób odpowiedzialnych za nauczanie inkluzyjne w poszczególnych gdańskich placówkach edukacyjnych na możliwość włączania dzieci z niepełnosprawnością słuchu,
- wzmocnić kompetencje metodyczne, terapeutyczne, wychowawcze i diagnostyczne nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością słuchu w warunkach włączających,
- wzmocnić przepływ informacji na linii przedszkole/szkoła ogólnodostępna – rodzice z niepełnosprawnością słuchu,
- wpłynąć na większe zaufanie rodziców dziecka z niepełnosprawnością słuchu do jego nauczycieli w placówce ogólnodostępnej, do której uczęszcza, jako do osób poszukujących rozwiązań wspierających jego dziecko,
- ustalić, w jakich przedszkolach/szkołach ogólnodostępnych pracują surdospecjaliści i inni nauczyciele znający język migowy, którzy w razie takiej potrzeby mogliby udzielić porady nauczycielom i wychowawcom z innych placówek ogólnodostępnych, a także wystąpić w roli tłumacza pomiędzy nauczycielami a rodzicami posługującymi się wyłącznie językiem migowym,
- wyłonić przedszkola/szkoły o największym potencjale i gotowości do przyjmowania dzieci/uczniów z niepełnosprawnością słuchu oraz rozwijania swoich zasobów.

Te placówki to:

- **Szkoła Podstawowa Nr 15, ulica Smoluchowskiego 13,**
- **Szkoła Podstawowa Nr 19, ulica Hoene 6,**
- **Szkoła Podstawowa Nr 33, ulica Wodnika 57,**
- **Szkoła Podstawowa Nr 61, ulica Sienna 26,**
- **Szkoła Podstawowa Nr 67, ulica Żabi Kruk 5,**
- **Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 1 (Szkoła Podstawowa Nr 76 i Przedszkole Specjalne Nr 72 o Profilu Terapeutycznym), ul. Jagiellońska 14,**

- **Przedszkole Nr 48, ulica Tysiąclecia 13.**

Celem wyłonienia ww. przedszkoli/szkół było wyjście naprzeciw rodzicom poszukującym placówki ogólnodostępnej na terenie miasta Gdańska dla swojego dziecka z niepełnosprawnością słuchu, która w profesjonalny sposób będzie w stanie zaspokajać potrzeby dziecka i zadbać o jego integrację z rówieśnikami.

II etap Projektu (Budowanie środowiska inkluzyjnego) realizowany był w roku szkolnym 2023/2024. Obejmował pracę z ww. placówkami, aby przygotować je na przyjmowanie dzieci/uczniów z niepełnosprawnością słuchu i zagwarantować im jak najlepsze warunki inkluzyjne. Placówkom zapewniono:

- szkolenia/warsztaty dla rad pedagogicznych przedszkoli i szkół poświęcone różnorodności komunikacyjnej, otwartością na potrzeby oraz zasadom pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością słuchu,
- warsztaty dla grup przedszkolnych i klas szkolnych na różnych etapach edukacyjnych dotyczące różnorodności komunikacyjnych z elementami PJM,
- indywidualne konsultacje dla nauczycieli zainteresowanych problematyką pracy z dziećmi/uczniami z niepełnosprawnością słuchu.

Ponadto każda z ww. placówek otrzymywała wsparcie swojego koordynatora zewnętrznego – specjalisty z zakresu surdopedagogiki, z którym dyrektorzy, nauczyciele, rodzice mogli omawiać aktualne problemy szkoły/przedszkola oraz korzystać z wsparcia osobistego lub o charakterze organizacyjnym (zaproszenie specjalisty do szkoły, wskazanie różnych możliwości szkoleniowych i inne)

Dzięki realizacji Projektu w roku szkolnym 2023/2024 udało się:

- wypracować uniwersalny model dostarczania wsparcia placówkom organizujących edukację włączającą dla dzieci/młodzieży z niepełnosprawnością słuchu, a tym samym także z innymi, różnego rodzaju specjalnymi potrzebami,
- nakręcić film promujący wspieranie dzieci/uczniów z niepełnosprawnością słuchu w gdańskich szkołach.

III etap projektu (Szkoła przyjazna uczniowi z niepełnosprawnością słuchu) jest realizowany w roku szkolnym 2024/2025. Będzie uwzględniał holistyczne oraz specjalistyczne wsparcie placówek wytypowanych w poprzednich etapach projektu i wskazanych w materiale filmowym dzięki:

- budowaniu kultury placówek włączających dzieci z niepełnosprawnością słuchu poprzez zaangażowanie ich dyrektorów,
- umocnieniu rad pedagogicznych w obszarze wiedzy i kompetencji dotyczących pracy ze zróżnicowaną grupą uczniów, w tym z uczniami z niepełnosprawnością słuchu w wybranych przez nich obszarach,
- wsparcie w niskokosztowej adaptacji placówek (wskazówki dotyczące aranżacji przestrzeni oraz zmiany szkolnych nawyków generujących hałas).

Działania będą obejmowały:

- naukę podstaw Polskiego Języka Migowego dla chętnych grup nauczycieli,

- szkolenia dla rad pedagogicznych lub wybranych zespołów nauczycielskich na wybrane przez nich tematy.

Lista przykładowych szkoleń, to:

- Praca z uczniem z niepełnosprawnością słuchu na lekcjach matematyczno – przyrodniczych,
 - Praca z uczniem z niepełnosprawnością słuchu na lekcjach humanistyczno – artystycznych,
 - Tekst łatwy do czytania (ETR) jako narzędzie pracy z uczniem z niepełnosprawnością słuchu,
 - Praca ze słyszącymi dziećmi niesłyszących rodziców (CODA),
 - Dostosowywanie treści programowych w klasach I-III,
 - Dostosowywanie treści programowych w klasach IV-VIII,
 - Kolegowanie się mimo różnic komunikacyjnych - wspieranie włączania do społeczności klasowej/ przedszkolnej dzieci z trudnościami w komunikowaniu werbalnym.
- spotkania z dyrektorami przedszkoli i szkół biorących udział w Projekcie i rozmowy w tematyce:
 - ewaluacja dostosowania placówki do potrzeb dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością słuchu,
 - wspieranie rady pedagogicznej w pracy z uczniem z niepełnosprawnością słuchu,
 - dyrektor jako lider edukacji włączającej.
 - wsparcie szkoły przez jej koordynatora oraz tandem surdospecjalistów składający się z profesjonalistów pracujących dotąd w projekcie, a posiadających różne zakresy kompetencji, w taki sposób, aby zminimalizować konieczność szukania pomocy pośredniej/zewnętrznej.

Na zakończenie projektu przedszkola/szkoły, które pozytywnie przejdą tegoroczne szkolenia, zostaną mianowani szkołami przyjaznymi dzieciom z niepełnosprawnością słuchu i otrzymają specjalnie wykonane tabliczki. Główne cele tego działania obejmują wpłynięcie na motywację oraz poczucie odpowiedzialności u dyrektorów i nauczycieli szkół oraz rozbudzanie poczucia długofalowości podejmowanych działań, zachęcając do stałego doskonalenia i dostosowania placówek edukacyjnych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami słuchu. Dodatkowo będzie to służyło dostarczaniu rodzicom dzieci z niepełnosprawnościami słuchu jasnej informacji o tym, które szkoły są zaangażowane w rozwój przyjaznego środowiska dla ich dzieci. Jest to istotne zarówno dla rodziców, którzy szukają odpowiedniego miejsca edukacji dla swoich dzieci, jak i dla samych uczniów, którzy mogą poczuć się bardziej zaakceptowani i wspierani w swoim środowisku szkolnym.

Reasumując - ważne informacje dla rodziców i nauczycieli:

- Rodzic, na etapie wychowania przedszkolnego i nauki w szkole podstawowej, może dla swojego dziecka z niepełnosprawnością słuchu wybrać przygotowaną, dostosowaną i przyjazną szkołę/placówkę z tych, biorących udział w projekcie.

Placówki te nadal będą wspierane w aspekcie wielozakresowej pracy z uczniem z niepełnosprawnością słuchu,

- Rodzic może także posłać swoje dziecko z niepełnosprawnością słuchu do innego przedszkola/szkoły na terenie Gdańska. Jeżeli wystąpią tam trudności w edukacji i/lub integracji dziecka/ucznia placówka powinna zwrócić się do PPP Nr 7 w Gdańsku. Specjalista z Poradni albo samodzielnie udzieli porady i wsparcia, albo poszuka innych osób, które należycie wspomogą nauczycieli i rodziców–Poradnia jest w posiadaniu informacji i jest w kontakcie z różnymi specjalistami z zakresu sordopedagogiki, z uwagi na ich zaangażowanie we wspólną realizację projektu.
- Pod koniec nauki w szkole podstawowej rodzice wraz ze swoim dzieckiem powinni skorzystać z indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym – w Gdańsku aktualnie tworzona jest sieć doradców zawodowych oraz planowane są szkolenia w zakresie podnoszenia ich wiedzy i kompetencji w aspekcie pracy z uczniami z różnymi niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością słuchu.
- Na etapie ponadpodstawowym uczeń z niepełnosprawnością słuchu powinien uczyć się w szkole przez siebie wybranej, zgodnie ze swoimi predyspozycjami i zainteresowaniami, a także realnymi możliwościami. W sytuacji ewentualnych problemów edukacyjnych i integracyjnych PPP Nr 7 także wesprze szkołę w ich rozwiązaniu.

Opracowała:
Monika Gołubiew - Konieczna